Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на V редовној електронској седници одржаној 15. марта 2022. године донело је одлуку којом смо изабрани у Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мср *Александра Савић* пријавила под насловом *Језичка политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године*

2. Састав Комисије

Др Јелена Филиповић, редовна професорка, ужа научна област *Хиспанистика,* датум избора у звање: 22. 12. 2010. године; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду (председник Комисије)

Др Михаило Шћепановић, ванредни професор, ужа научна област *Српски језик,* датум избора у звање: 26. 6. 2017. године; запослен на Филолошком факултету Универзитета у Београду (члан Комисије)

Др Светлана Слијепчевић Бјеливук, научни сарадник, ужа научна област *Српски језик*, датум избора у звање: 26. 4. 2017. године; запослена на Институту за српски језик САНУ (члан Комисије)

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Александра (Радован) Савић рођена је 8. 8. 1990. године у Травнику. Основну и средњу школу завршила је у Градишци. Факултет политичких наука, Универзитет у Бањој Луци, завршила је 2013. године, а Филолошки факултет, Одсјек за српски језик и књижевност, Универзитет у Бањој Луци, 2015. године. Магистрирала је на ФПН-у, Универзитет у Бањој Луци, 2017. године, а тема магистарског рада била је „Језичка политика у Босни и Херцеговини од Берлинског конгреса до Првог свјетског рата и њене посљедице на политичке процесе". Завршила је и мастер студије српског језика и књижевности 2019, на Универзитету у Бањој Луци, одбранивши мастер рад „Префиксална и суфиксална творба придјева у романима *Лелејска гора* Михаила Лалића, *Пролом* Бранка Ћопића и *Песма*

Оскара Давича”. Бави се питањима језика, језичке политике, анализом дискурса, социолингвистиком и социологијом језика. Један је од три оснивача Удружења лектора Републике Српске и његова председница.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

а) Објављени научни и стручни радови:

Савић, А. (2016). Успон и пад модерне српске културе (или: Историја једне заблуде). *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*, 6/2016, 345–350. ISSN 2233-1468.

Савић, А. (2016а). Европска повеља о регионалним и мањинским језицима у пракси Уставног суда БиХ. *Правна ријеч*, 49/2016, XIII,125–139. ISSN 1840-0272.

Савић, А. (2016б). Језичка политика и културни модели језичке стандардизације. *ПОЛИТЕИА*, 11/2016, 119–130. DOI: https://doi.org/10.7251/POL1611119S.

Савић, А. (2016ц). Ресантиман државних непријатеља. *Радови Филозофског факултета*, Универзитет у Источном Сарајеву, 18, 341–345. DOI 10.7251/FILN1701341S.

Савић, А. (2017). Језичка политика Аустроугарске у Босни и Херцеговини. *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*, 7/17, 53–69. УДК: 81:32(436-89:497.15). DOI: 10.7251/GMS1707053S.

Савић, А. (2017а). Фантастична проза Ксавера Шандора Ђалског и Драгутина Илића (романи Јанко Борисављевић и Секунд вечности). *Филолог*, VIII, 16, 261–275. UDK 821.163.41.09-31. DOI 10.21618/fil1716261s.

Савић, А. (2018). Апликација Јатолог. *Филолог*, IX, 17, 742–744. UDK 811:004.738.5. DOI 10.21618/fil1817742s.

Савић, А. и др. (2019). *Језиколовац, ликовно-језичка брошура са правописним рјешењима*. Бања Лука: Удружење лектора Републике Српске. ISBN 978-99938-59-69-7.

Савић, А. (2019а). Интерпретације босанскохерцеговачког језичког израза и језичке политике која га је пратила. *Србистика данас*, вол. 4, књ. 4, 149–161. UDK 811.163.4 ‘ 26(497.6). DOI 10.21618/srb1904149s.

Савић, А. (2019б). Моћ речи: огледи из критичке социолингвистике. *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*, 9/19, 183–189. UDK 821.163.41:811.163.41(048.83). DOI 10.7251/GMS1909183S.

Савић, А. (2019ц). Језик и дигиталне технологије у Републици Српској. *Часопис ЛИК,* књ. 5, бр. 8, 73–85. https://doi.org/10.18485/ai_lik.2019.5.8.4.

Савић, А. (2020). Информисање у ванредним околностима (употреба метафоре рата током земљотреса, поплава и пандемије вируса корона у Србији. *Центар за истраживање јавних политика*. Београд, стр. 20–42. ISBN 978-86-6383-106-3 (MOS). https://www.osce.org/files/f/documents/5/e/474594.pdf.

Савић, А. (2020а). Посљедице аустроугарске језичке политике у Босни и Херцеговини (колебање између националног и наднационалног језика). *Зборник радова Крај Првог свјетског рата и настанак југословенске државе*, АНУРС РС, 313–324. ISBN 978-99976-42-29-5.

Савић, А. (2020б). Интердисциплинарни однос језика и политике (испрекидани еквилибријум и језичка политика у Босни и Херцеговини од 1945. до 1990). *Анали*

Филолошког факултета. Vol. 32, No. 2, 263–276. https://doi.org/10.18485/analiff.2020.32.2.14.

Савић, А. (2021). Метафора породице у појмовном структурирању међудржавних односа Републике Српске и Србије. *Philologia Serbica*. I/1, 95–108. UDK 316.48(497.11+497.6РС):323.1(=163.41). DOI 10.21618/phs2101095s.

Савић, А. (2021б). *Прича о принцези Бањалуци*. Бања Лука: Удружење лектора Републике Српске. ISBN 978-99976-952-0-8.

Савић, А. и др. (2021ц). *Александар Гиљфердинг*. Изложбени каталог. Бања Лука: Удружење лектора Републике Српске. ISBN 978-99976-952-1-5.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у биографију и библиографију кандидата, Комисија констатује да Александра Савић има завршен четворогодишњи студиј српског језика и књижевности, као и четворогодишњи студиј политичких наука, да је завршила мастер студије српскога језика, као и мастер студије политикологије, да је на докторaском студију извршеним обавезама стекла услове за пријаву дисертације, да има чак 17 објављених стручних и научних радова, од којих је већина из области лингвистике. Комисија закључује да мср Александра Савић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Милош Ковачевић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. *Српски језик између лингвистике и политике*, Бања Лука: Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске, 2015, 267 стр. ISBN 978-99976-639-0-0
2. О међуодносу службене, јавне и приватне употребе језика и писма, у: *Српски језик и српско писмо данас,* зборник радова са истоименованог округлог стола, приредио Слободан Реметић, Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2019, 33-45. ISBN 987-99976-42-25-7.
3. Дејтонски мировни споразум и његове посљедице по статус језика у Босни и Херцеговини, *Дејтонски мировни споразум: двадесет година послије,* зборник радова, уредник Рајко Кузамновић, Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, Одјељење друштвених наука, књ. 35, 2016, 239–256. ISBN 978-99938-21-75-5
4. *Српски језик под лупом науке,* Београд: Завод за уџбенике, 2017. 247 стр. ISBN 978-86-17-19653-8
5. Српски језик у БиХ – одрицање од екавице па одрицање од ијекавице, у: *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске V: Српски језик и књижевност у БиХ и Србија*, уредник Милош Ковачевић, Пале: Филозофки факултет, 2019, 11–31. ISBN 978-99976-45-04-3

6. Однос српског као већинског и мањинских језика у Србији, у: *Српски културни простор: устројство, проблеми, вредности:* зборник радова, књ. 1, уредник Драган Станић, Нови Сад: Матица српска, 2020, 263–275. ИСБН 978-86-7946-313-5
7. *Србистички огледи*, Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2021, 291 стр. ISBN 978-99955-1-558-4
8. Андрићеви ставови о језику и стилу, у: *Значај српског језика за очување српског културног идентитета I: Иво Андрић и српски језик,* уредник Милош Ковачевић, Вишеград, Андрићград: Андрићев институт, 2018, 15-35. ISBN 978-99976-21-31-3. UDK 821.163.41'08 Андрић И. https://doi.org/10.18485/ai_zsjoski.2018.1.1
9. Разлаз српског књижевног језика и језика књижевности, у: *Значај српског језика за очување српског културног идентитета II: Српска књижевност као основа српског језика,* уредник Милош Ковачевић, Андрићград, 2019, 11-29. ISBN 978-99976-21-55-9. UDK 821.163.49.09:81'38 https://doi.org/10.18485/ai_zsjosi.2019.2ch1
10. *Борба за ћирилицу и српски језик*, Вишеград, Андрићград: Андрићев институт, 2018, 257 стр. ISBN 978-99976-21-30-6
11. Улога Народне скупштине Републике Српске у очувању српског језика и ћирилице као националних идентитетских критеријума, у зб. *Двадесет пет година Народне скупштине Републике Српске,* уредник Снежана Савић, Бања Лука: АНУРС, Научни скупови, Књига LXI, Одјељење друштвених наука, Књига 37, 2017, 233-245. ISBN 978-99938-21-93-9.
12. *Битне србистичке напомене,* Београд: Јасен, 2018, 183 стр. ISBN 978-86-6293-086-6

Комисија сматра да проф. др Милош Ковачевић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације, јер има објављено више књига и преко педесет радова из социолингвистичке тематике.

VI ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације наслова тезе

Пошто ће се мср Александра Савић у својој дисертацији бавити карактеристикама језичке политике у Босни и Херцеговини у последњем десетљећу XX века, може се констатовати да предложени наслов није ни преширок, а ни преузак, и да потпуно одговора теми докторске дисертације.

Комисија закључује да је предложени наслов тезе *Језичка политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године* прикладан и да добро репрезентује суштину теме дисертационог истраживања.

2. Оцена предмета (проблема) истраживања

Предмет проучавања докторске дисертације мср Александре Савић јесте језичка политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године, тј. од доношења Декларације о проглашењу Републике Српског Народа БиХ 9. јануара 1992. године до одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у предмету број У-5/98 о усклађености Устава Републике Српске и Устава Федерације Босне и Херцеговине са Уставом Босне и Херцеговине 2002. године. Новоуспостављена Република Српског Народа БиХ добила је и свој Устав 28. фебруара 1992. у којем, у члану 7, стоји "У Републици је у службеној употреби српски

језик ијекавског и екавског изговора и ћирилично писмо, а латинично писмо на начин одређен законом" (Ковачевић, 2018: 184). Недуго после тога, у јулу 1992. године, основана је Хрватска заједница Херцег Босна, која је донела своје акте, у којима стоји "у оружаним снагама ХЗ Х-Б у упораби је хрватски језик и латинично писмо" (Narodni list HZ H-B, 1992: 18). Истовремено је Уставом Босне и Херцеговине, донесеним 24. фебруара 1993. године, утврђено да је службени језик „српскохрватски односно хрватскосрпски језик ијекавског изговора. Оба писма – латиница и ћирилица су равноправна" (Službeni list Republike Bosne i Hercegovine, 1993). Међутим, каснијим амандманом та је формулација замењена формулацијом: „стандардни књижевни језик ијекавског изговора њених конститутивних народа који се именује једним од три назива босански, српски, хрватски" (Hodžić, 2021: 7). Тако су у мање од једне године на територији БиХ успостављене три језичке политике.

Наведени временски оквир изабран је зато што је непосредно пре и за време рата у овој подељеној републици дошло до промене језичке политике. И правно и политичко – а и језичко – устројство Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине престало је да постоји у до тада дефинисаном облику, а оно ће се касније и додатно изменити прво Вашингтонским па Дејтонским споразумом. Са друге стране, 2002. година представља прекретницу у вођењу националних језичких политика, јер је тада "установљена конститутивност сва три народа у оба ентитета Босне и Херцеговине, Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине, на простору читаве Босне и Херцеговине, чиме је посредно измијењена суштина Устава Босне и Херцеговине и облик њеног државног уређења" (Савић, 2020: 51) – а језици и писма конститутивних народа постали су равноправни на целој територији Босне и Херцеговине, чиме је наново промењена и језичка политика. То време карактерише велики број језичких проблема, од којих су најзначајнији увођење екавице у јавну и службену употребу у Републици Српској, расправе око назива језика Бошњака, те неспоразуми између Хрвата и Бошњака на територији Федерације Босне и Херцеговине. Актери језичке политике – национални предводници све три заједнице, лингвисти, језички стручњаци двају некадашњих центара вишенационалне државе – Београда и Загреба – те политичари учествовали су у прекрајању некадашње и стварању нових, оделитих, националних језичких политика, тако да ће основни предмет овог истраживања бити пре свега анализа експлицитне и имплицитне језичке политике те интерпретација докумената, стенограмских записа, архивске грађе и сведочења, како би се што потпуније проучили и анализирали сви догађаји који су се тицали језика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године.

Иако су догађаји оквирни догађаји који предфстављају почетну и завршну градицу историјско-политички а не лингвистички, они представљају временски период у коме је дошло до убрзаних и одлучних деловања која се тичу именовања, статуса и нормирања језика. Наиме, у току грађанског рата активност на пољу језика није престала током борбених дејстава – напротив, језичка питања била су саставни, а неретко и основни део националне политике. И не само то, него се управо и статус језика мењао у складу са променама политичких циљева националних заједница. Зато ће се у дисертацији истовремено анализирати језичке политике провођене у све три заједнице – Република Српска, Република Босна и Херцеговина и Херцег Босна – које су у назначеном периоду егзистирале као самосталне, са сопственом територијом, становништвом, политичким и правним уређењем.

Унутаранализи подвргнутог десетогодишњег периода уочавају се четири релатвно диференциране фазе, које ће и бити посебно разматране: прва фаза је она која претходи успостављању трију оделитих језичких политика, тј. фаза тада још увек актуелне југословенске језичке политике, која је изнедрила босанскохерцеговачки стандардној језички израз као назив варијетета у СР БиХ; друга фаза односи се на успостављање трију засебних језичких политика; трећа фаза започиње потписивањем Дејтонског мировног споразума, када су три језичке политике биле инкорпориране у новоуспостављену државу Босну и Херцеговину и напосљетку, четврта, фаза покушаја успостављања заједничке језичке политике на државном нивоу.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Мср Александра Савић је приложила обиман, од чак 168 библиографских јединица, прелиминарни списак литературе. Сва наведена литература у вези је с различитим суштинским и додирним аспектима њене докторске дисертације:

Alexander, R. (2006). *Bosnian Croatian Serbian: A Grammar with Sociolinguistic Commentary*. Madison: Univ. Wis. Press.

Anderson, B. (1998). *Nacija: Zamišljena zajednica*. Beograd: Plato.

Aristotel (1988). *Politika*. Zagreb: Globus.

Asim, P. (1974). O ravnopravnosti pisama, jeziku administracije i bosanskohercegovačkom standardnom izrazu. U Papić, R. (ur.). *Mostarsko savjetovanje o književnom jeziku*. Sarajevo: Institut za jezik i književnost, 107–110.

Baotić, J. (2004). Književnojezička politika 1970–1990 – Borba za zajedništvo i ravnopravnost. *Književni jezik*, 22/1–2, 1–43.

Baotić, J. (2012). *Približavanje jeziku ili približavanje jezika*. Sarajevo: Slavistički komitet.

Baotić, J. (1990). Jezička politika u srpskohrvatskom jeziku u Bosni i Hercegovini. U Tošović, B. (ur.). *Funkcionisanje jezika u višenacionalnim zemljama*. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu, Institut za jezik u Sarajevu, Institut za proučavanje nacionalnih odnosa u Sarajevu, Naučni savjet „Jezik i društvo" Odjeljenja za književnost i jezik Akademije nauka SSSR-a, Institut za lingvistiku Akademije nauka SSSR-a, Institut za ruski jezik Akademije nauka SSSR-a, 41–48.

Baruch Wachtel, A. (1998). *Making a Nation, Breaking a Nation, Literature and Cultural Polities in Yugoslavia*. Stanford: Stanford University Press.

Bernstajn, B. (1979). *Jezik i društvene klase*. Beograd: BIGZ.

Bošnjački sabor (1993), 1– 5. https://www.youtube.com/watch?v=d5vxpm6jhGM.

Brozović, D. (1970). *Standardni jezik*. Zagreb: Matica hrvatska.

Bugarski, R. (1988). Pogled na jezičku politiku i jezičko planiranje u Jugoslaviji. U Pupovac, M. (ur.). *Jezici i politike*. Zagreb: Komunist, Centar CK SKH za idejno-teorijski rad „Vladimir Bakarić", 45–56.

Bugarski, R. (1994). *Jezik od mira do rata*. Beograd: Beogradski krug.

Bugarski, R. (1996). *Jezik u društvu*. Beograd: XX vek.

Burdieu, P. (1991). Language and Symbolic Power. Cambridge: Polity Press.

Čedić, I. (ur.) (1999). *Simpozij o bosanskom jeziku – zbornik radova sa znanstvenog skupa u Bihaću*, 7. i 8. septembra 1998. Edicija Posebna izdanja, knjiga 10. Sarajevo: Institut za jezik.

Chilton, P. (2007). Challenges in the Study of Language and Politics, Challenges for JLP. *Journal of Language and Politics*. Vol. 6, N. 3, 297-303.

Corcoran, P. (1989). Language and Politics. In Swanson, D. L., Nimmo, D. (ed.). *New directions in Political Communication*, California: SAGE Publications, 51–86.

Coulmas, F. (1994). Language policy and planning: political perspectives. *Annual Review of Applied Linguistics*, 14, 34-52.

Crowley, T. (2003). *Standard English and the Politics of Language.* New York: Palgrave Macmillan.

Dejtonski mirovni sporazum (1995). http://ndcsarajevo.org/Dokumenti/Dejtonski-mirovni-sporazum.pdf. Pristupljeno 16. 2. 2022.

Dževad, J. (1987). Uloga „bosanskog jezika" u procesima srpskohrvatske standardizacije. *Pregled*, LXXVII/2, 245–255.

Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. New York: Longman Inc.

Filipović, J. (2011). Language policy and planning in standard language cultures – an alternative approach. In Vasić, V. (ed.). *Jezik u upotrebi*. Novi Sad: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 121–137.

Filipović, J. (2015). *Transdisciplinary Approach to Language Study*. London: Palgrave Macmillan.

Filipović, J. (2018). *Moć jezika*. Beograd: Zadužbina Andrejević.

Fishman, J. A. (1972). *Language and Nationalism: Two Integrative Essays*. Rowley MA: Newbury House.

Friedman, V. A. (2011). The Balkan languages and Balkan linguistics. *Annual Review of Anthropology* 40, 275-291.

Geeraerts, D. (2003). Cultural models of linguistic standardization. In Dirven, R., Frank, R., Pütz, M. (ed.). *Cognitive Models in Language and Thought. Ideology, Metaphors and Meanings.* Berlin: Mouton de Gruyter, 25-68.

Grin, F. (2003). *Language Policy Evaluation and the European Charter for Regional or Minority Languages*. London: Palgrave Macmillan.

Grondelaers, S., Van Hout R. and Van Gent, P. (2016). Destandardization is not destandardization. *Taal en Tongval* 68(2), 119-149.

Haugen, E. (1997). Language Standardization. In Coupland, N., Jaworski, A. (ed.). *Sociolinguistics.* Basingstoke: Macmillan, 341-353.

Hodžić, J. (2020). Hrvatski i bosanski jezik u Stocu, Čapljini i Mostaru u svjetlu teorije jezičke pravde i teorije jezičkog imperijalizma (s fokusom na odnos s početka devedesetih i danas). *Hercegovina*, 19, 213–228.

Hodžić, J. (2021). Hrvatski i bosanski jezik u RBiH (1992–1995) u svjetlu teorije jezičkog imperijalizma: jezička politika i školstvo. *Slavia Centralis*, 14(1), 64–79.

Hornberger, N. H. (2006). Frameworks and models in language policy and planning. In Ricento, T. (ed.). *An introduction to language policy: Theory and method*. Malden, MA: Blackwell, 24-41.

Jahić, Dž. (1999). *Bosanski jezik u 100 pitanja i 100 odgovora*. Sarajevo: Ljiljan.

Jahić, Dž. (1999a). *Bošnjački narod i njegov jezik*. Sarajevo: Ljiljan.

Jaspersen, O. (1970). *Čovječanstvo, narod i pojedinac*. Sarajevo: Zavod za izdavanje udžbenika.

Joseph, J. (2004). *Language and Identity. National, Ethnic, Religious*. London: Palgrave Macmillan.

Joseph, J. (2015). Jezik i nacija. Prijevod. *Jat : časopis studenata kroatistike*, Vol. 1 No. 2, 77–101.

Joseph, J. E. 2004. Language and politics. In Davies, A., Elder, C. (ed.). *The Handbook od Applied Linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 347-367.

Kalajdžija, A. (ur.) (2016). *Drugi simpozij o bosanskom jeziku. Istraživanje, normiranje i učenje bosanskoga jezika – dosadašnji rezultati, potrebe i perspektive*. Zbornik radova. Sarajevo, 12–13. mart. 2015. Edicija Posebna izdanja, knjiga 24. Sarajevo: Institut za jezik Univerziteta u Sarajevu.

Kaplan, R., Baldauf, R. B. (1997). *Language Planning From Practice to Theory*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

Kasapović, M. (2005). *Bosna i Hercegovina: podijeljeno društvo i nestabilna država*. Zagreb: Politička kultura.

Katnić–Bakaršić, M. (2013). Bosanskohercegovačka sociolingvistička previranja. U Hadži Požgaj, V. (ur.). *Jezik između lingvistike i politike*. Beograd: Biblioteka XX vek, 113–132.

Kordić, S. (2009). Policentrični standardni jezik. U Badurina, L., Pranjković, I., Siliö, J. (ur.). *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti*. Zagreb: Disput. 83–108.

Kordić, S. (2010). *Jezik i nacionalizam*. Zagreb: Durieux.

Kroskrity, P. (2010). Language ideologies: Evolving perspectives. In Jaspers, J., Östman, J. O., Verschueren, J. (ed.). *Society and Language Use*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company 192-211.

Lučić, I. (2009). Bosna i Hercegovina od prvih izbora do međunarodnog priznanja. *Časopis za suvremenu povijest*, Vol. 40 No. 1, 107–140.

Mićanović, K. (2018). *Varijacije na temu jezika i varijanata. Standardologija Dalibora Brozovića*. Zagreb: Matica hrvatska.

Milroy, J. (2001). Language ideologies and the consequences of standardization. *Journal of Sociolinguistics,* 5/4, 530-555.

Milroy, J. and Milroy, L. (1985). *Authority in Language. Investigating Standard English.* London and New York : Palgrave.

Milroy, L., Gordon, M. (2003). *Sociolinguistics. Method and Interpretation*. Oxford: Blakwell Publishing Ltd.

Mønnesland, S. (2005). Od zajedničkog standarda do trostandardne situacije. U *Jezik u Bosni i Hercegovini*. Oslo: Institut za istočnoevropske i orijentalne studije; Sarajevo: Institut za jezik, 482–524.

Monnesland, S. (ur.) (2001). *Jezik i demokratizacija.* Zbornik radova. Sarajevo: Institut za jezik u Sarajevu.

Narodni list HZ H-B (1992).

Nešković, R. (2017). *Nedovršena država*. Banja Luka: Friedrich Ebert Stiftung.

Norman Fairclough (1989). *Language and Power*. New York: Longman Inc.

Okuka, M. (1983). *Jezik i politika*. Sarajevo: Oslobođenje.

Okuka, M. (2006). *Srpski na kriznom putu*. Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Omerčić, E. (2014). Bosna i Hercegovina u političkoj projekciji intelektualnih krugova (1992–1995). *Historijska traganja*, 13, 9–134.

Peco, A. (1987). Gledanje Vuka Karadžića na povezanost jezika i nacije i savremena slika srpskohrvatskog jezika. U Leovac, S. (ur.). *Zbornik radova o Vuku Stefanoviću Karadžiću*. Sarajevo: Institut za jezik i književnost, 27–34.

Požgaj Hadži, V. (2014). Language Policy and Linguistic Reality in Former Yugoslavia and its Successor States. *Inter Faculty*, Vol. 5, 49-91.

Savić, S. (1999). *Republika Srpska poslije Dejtona : pitanja i problemi pravne prirode*. Banja Luka: Pravni fakultet, Centar za publikacije.

Savić, S. (2000). *Konstitutivnost naroda u Bosni i Hercegovini*. Banja Luka: Pravni fakultet, Centar za publikacije.

Škiljan, D. (1988). *Jezična politika*. Zagreb: Biblioteka napredak.

Škiljan, D. (1988a). Prolegomena našoj jezičnoj politici. U Pupovac, M. (ur.). *Jezici i politike*. Zagreb: Komunist, Centar CK SKH za idejno-teorijski rad „Vladimir Bakarić", 17–35.

Škiljan, D. (1988b). Standardizacija jezika kao društveni čin. U Pupovac, M. (ur.). *Jezici i politike*. Zagreb: Komunist, Centar CK SKH za idejno-teorijski rad „Vladimir Bakarić", 35–45.

Spolsky, B. (2004). *Language Policy*. Oxford: Cambridge University Press.

Tollefson, J. W. (2006). The language debates: preparing for the war in Yugoslavia. *International Journal of the Sociology and the Language*. Volume 2002 Issue 154, 65-82.

Tošović, B. (1990). Poredbena sociolingvistička paradigma jugoslovensko-sovjetske jezičke situacije. U Tošović, B. (ur.). *Funkcionisanje jezika u višenacionalnim zemljama*. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu, Institut za jezik u Sarajevu, Institut za proučavanje nacionalnih odnosa u Sarajevu, Naučni savjet „Jezik i društvo" Odjeljenja za književnost i jezik Akademije nauka SSSR-a, Institut za lingvistiku Akademije nauka SSSR-a, Institut za ruski jezik Akademije nauka SSSR-a, 55–69.

Ustav Republike Bosne i Hercegovine (1993). Službeni list Republike Bosne i Hercegovine. Sarajevo. http://www.orbus.be/bih/Ustav_Republike_BiH.pdf. Приступљено 27. 2. 2022.

Valjevac, N. (2003). Bosanskohercegovački dijalekatski kompleks i bosanska standardnojezička norma. *Književni jezik*, 21 /2, 27–40.

Vasić, V. (ur.) (2011). *Jezik u upotrebi*. Beograd: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Vejzović, H. (2008). *Jezik i nacionalni identitet: sociolingvističke teme*. Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

Williams, G. (1992). *Sociolinguistics. A Sociological Critique*. Oxfordshire: Routhledge.

Wodak, R. (2007). Language and Ideology — Language in Ideology. *Journal of Language and Politics*. 6/1, 1-5.

Wodak, R. (2018). Language and Politics. In Culpeper, J. et. al. (eds.). *English Language: description, variation, and context*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 576-593.

Wodak, R., Forchtner, B. (ed.) (2018). *The Routledge Handbook of Language and Politics*. London: Routledge.

Xenos, N. (1988). Political Theory & the Language of Politics, *Polity*, Vol. 21, No. 2, 419-442.

Бабић, М. (2015). Босански проблеми српског језика у БиХ. *Узданица*, XII/1, 77–85.

Бабић, М. (2016). *Босански проблеми српског језика*. Београд: Јасен.

Брборић, Б. (1999). О језику обазриво и одговорно. *Наш језик*, XXXIII/1–2, 155–172.

Брборић, Б. (2000). *С језика на језик*. Београд: Јанус. Интернет издање: https://www.rastko.rs/filologija/bbrboric-jezik/index.html.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (1999). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика II*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (2000). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика III*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (2001). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика IV*. Београд: Институт за српски језик.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (2002). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика V*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (2003). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика VI*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (2004). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика VII*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Вуксановић, Ј., Гачевић, Р. (прирађ.) (2005). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика VIII*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Гачевић, Р., Тасић, М. (прирађ.) (2007). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика IX*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Гачевић, Р., Тасић, М. (прирађ.) (2010). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика XI*. Београд: Институт за језик.

Брборић, Б., Ивић, П. (2007). Начела наше језичке политике. У Ивић, П., Клајн, И., Пешикан, М., Брборић, Б. *Српски језички приручник*. Београд: Београдска књига, 39–52.

Брборић, В. и др. (2017). *Одлуке Одбора за стандардизацију српског језика*. Београд: НМ либрис, Одбор за стандардизацију српског језика.

Буха, А. (2012). Република Српска и Савезна Република Југославија / Република Србија. Од могућих реципрочних и (кон)федералних веза до специјалних паралелних односа. *ПОЛИТЕИА*, vol. 2, бр. 4, 37–49.

Вуксановић, Ј. (прирађ.) (2018). *Списи одбора за стандардизацију српског језика XII–XV*. Београд: Институт за српски језик САНУ, НМ ЛИБРИС.

Вуксановић, Ј., Гачевић, Р., Тасић, М. (прирађ.) (2008). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика X*. Београд: Институт за језик.

Вуксановић, Ј., Гачевић, Р., Тасић, М. (прирађ.) (2009). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика X*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига.

Гачевић, Р., Вуксановић, Ј. (прирађ.) (1998). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика*. Београд: Институт за језик.

Декларација о проглашењу Републике Српског Народа Босне и Херцеговине (1992). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0_%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%B5%D1%9A%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B5_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D0%B1%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B5_%D0%B8_%D1%85%D0%B

5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5_1992. Приступљено 16. 2. 2022.

Ивић, П. (1986). *Српски народ и његов језик*. Београд: Српска књижевна задруга.

Ивић, П. (1990). *О језику некадашњем и садашњем*. Београд: БИГЗ; Приштина: Јединство.

Ивић, П. (1994). Актуелни тренутак српског књижевног језика. У *Српско питање данас: Други конгрес српских интелектуалаца*. Београд: Српски сабор, Матица Срба и исељеника Србије, Удружење универзитетских професора и научника Србије, Одбор САНУ за национално питање, Удружење Срба из РС Крајине и Хрватске, Црногорски сабор српске слоге, Удружење Срба из БиХ у Србији, 50–54.

Јовановић, В. (приређ.) (2021). *Списи Одбора за стандардизацију српског језика XVI–XVIII (2018–2020)*. Београд: Чигоја штампа.

Кецмановић, Н. (2007). *Немогућа држава*. Београд: Филип Вишњић.

Кецмановић, Н. 2010. *Политика, држава, моћ*. Београд: Чигоја.

Клајн, И., Пипер, П., Танасић, С. (ур.) (2014). *Српски језик и актуелна питања језичке политике*. Београд: Институт за српски језик САНУ.

Ковачевић, М. (2007). Однос српског и српскохрватског књижевног језика. У Симић, Р. (ур.). *Српски језик, књижевност и уметност, књ. 1: Српски језик и друштвена кретања*. Крагујевац: ФИЛУМ, 51–62.

Ковачевић, М. (1997). Актуелне странпутице српске језичке политике. *Актуелности* 1/1, 85–89.

Ковачевић, М. (1998). Српски језик на крају XX века. У Максимовић, В. (приређ.) *Календар просвјета 1998–1999*. Србиње: СПКД „Просвјета", 187–193.

Ковачевић, М. (1999). *У одбрану српског језика – и даље*. Београд: Требник.

Ковачевић, М. (2003). *Српски језик и српски језици*. Београд: СКЗ, БИГЗ.

Ковачевић, М. (2005). Лингвистички аспекти Дејтонског споразума. У *Република Српска – десет година Дејтонског мировног споразума*. Књ. VIII, Одјељење друштвених наука, књ. 15. Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 437–446.

Ковачевић, М. (2012). Постоји ли право народа на сопствено име именом туђег језика. У Кузмановић, Р. (ур.). *Језик и писмо у Републици Српској*. Књ. XXIV, Одјељење књижевности и умјетности, књ. 13. Зборник радова. Бања Лука: АНУРС, 297–311.

Ковачевић, М. (2013). Актуелност Кочићеве борбе за српски језик. *Прилози настави српског језика и књижевности* 1/1, 65–79.

Ковачевић, М. (2015). Путеви и странпутице српског језика од Вука до данас. У Ковачевић, М. (ур.). IX међународни научни скуп *Српски језик књижевност уметност*, књ. 1: *Српски језик – од Вука до данас*. Крагујевац: ФИЛУМ, 13–29.

Ковачевић, М. (2015). *Српски језик између лингвистике и политике*. Бања Лука: Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске.

Ковачевић, М. (2017). Улога Народне скупштине Републике Српске у очувању српског језика и ћирилице као националних идентитетских критеријума. У Савић, С. (ур.). *Двадесет пет година Народне скупштине Републике Српске.* Научни скупови. Књ. LXI, Одјељење друштвених наука, Књига 37. Бања Лука: АНУРС, 233–245.

Ковачевић, М. (ур.) (2014). *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике српске.* Зборник радова. Пале: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву.

Ковачевић, М., Петковић, Ј. (ур.) (2015). *Српски језик – од Вука до данас*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.

Ковачевић, М., Шћепановић, М. (2011). *Српски језик у вртлогу политике*. Никшић: Издавачки центар Матице српске Друштва чланова у Црној Гори.

Кољевић, Н. (2008). *Стварање Републике Српске*. Књ. 1. Београд: Службени гласник; Бања Лука: Јавна установа Службени гласник Републике српске.

Кољевић, Н. (2008). *Стварање Републике Српске*. Књ. 2. Београд: Службени гласник.

Космајац, В. (2020). Језичка политика Русије. *Филолог – часопис за језик књижевност и културу*, 22, 165–177.

Крајишник, М. (2015). Српски народ треба да има један језик и једно писмо. У Вуксановић, М. (ур.). *Српски језик и ћирилица основе српског идентитета*. Зборник радова. Подгорица: Књижевна задруга Српског народног вијећа, 39–58.

Крајишник, М. (2009). Писмо. *Фронтал.рс*, 17. март 2016. Интернет страница: https://www.frontal.rs/evo-kojim-argumentima-momcilo-krajisnik-brani-neuspjesnu-ekavizaciju-srpske/, приступљено 16. 2. 2022.

Крестић, В. (ур.) (1994). *Други конгрес српских интелектуалаца*. Београд: САНУ, Удружење Срба из БиХ.

Маројевић, Р. (2018). *Нови Рат за српски језик и правопис: лингвистички огледи из фонологије и ортографије*. Бања Лука : Паневропски универзитет „Апеирон".

Милосављевић, П. (2010). *Обнова српског националног програма*. Београд: Матица српска у Дубровнику; Београд: Мирослав; Грачаница: Логос.

Наградић, С. (2012). Догађаји и чињенице о настанку Републике Српске. Хронологија збивања 1990–1995. и даље. *ПОЛИТЕИА*, vol. 2, бр. 4, 143–201.

Николић, М. (2020). Изазови у стандардизацији језика – теоријска проматрања. *Зборник радова Филозофског факултета*, 50/4, 103–116.

Одлука да се приступи формирању Републике Српске Босне и Херцеговине (1991). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D0%BE%D0%B4%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D0%B0_%D1%81%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%B8_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%9A%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B5_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B5_%D0%B1%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B5_%D0%B8_%D1%85%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5_1991. Приступљено 16. 2. 2022.

Одлука о оснивању Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини (1991). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D0%BE%D0%B4%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%BE_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D1%83_%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D1%83_%D0%B1%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B8_%D0%B8_%D1%85%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8_1991. Приступљено 16. 2. 2022.

Одлука о остајању српског народа Босне и Херцеговине у заједничкој држави Југославији (1991). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D0%BE%D0%B4%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%BE_%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%98%D0%B0%D1%9A%D1%83_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D0%B1%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B5_%D0%B8_%D1%85%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D1%83_%D0%B7%D0%B0%D1%98%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE%D1%98_%D0%B4%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8_%D1%98%D1%83%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%98%D0%B8_1991. Приступљено 16. 2. 2022.

Одлука о расписивању и провођењу плебисцита српског народа у Босни и Херцеговини (1991). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D0%BE%D0%B4%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%BE_%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D1%83_%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%92%D0%B5%D1%9A%D1%83_%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B0_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D1%83_%D0%B1%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B8_%D0%B8_%D1%85%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8_1991. Приступљено 16. 2. 2022.

Одлука Уставног суда У-5/98 (2000). Интернет страница: https://www.ustavnisud.ba/uploads/odluke/_sr/U-5-98-12209.pdf. Приступљено 1. 2. 2022.

Певуља, Д. (прирађ.) (2013). *Обнова србистике, хрестоматија*. Бања Лука: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске.

Попис становништва, домаћинстава, станова и пољопривредних газдинстава 1991. http://fzs.ba/index.php/popis-stanovnistva/popis-stanovnistva-1991-i-stariji/.

Поповић, В., Лукић, В. (2002). *Документи Дејтон – Париз*. Бања Лука: Институт за међународно право и међународну пословну сарадњу.

Пуповац, М. (1986) *Лингвистика и идеологија*. Нови Сад: Књижевна заједница.

Радовановић, М. (1997). *Списи из контекстуалне лингвистике*. Нови Сад – Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

Радовановић, М. (2003). *Социолингвистика*. Нови Сад – Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

Радовановић, М., Брборић, Б. и др. (1996). *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Службени гласник.

Савић, А. (2016). Европска повеља о регионалним и мањинским језицима у пракси Уставног суда БиХ. *Правна ријеч*, 49/2016, XIII, 125–139.

Савић, А. (2016). Језичка политика и културни модели језичке стандардизације. *ПОЛИТЕИА*, 11/2016, 119–130.

Савић, А. (2016). Језичка права у уставноправном поретку Босне и Херцеговине. *Студенти у сусрет науци*. Књига сажетака. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци.

Савић, А. (2017). Језичка политика Аустроугарске у Босни и Херцеговини. *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*, 7/17, 53–69.

Савић, А. (2017). Посљедњи попис становништва у Босни и Херцеговини – социолингвистички поглед. Зборник сажетака. Студентска лингвистичка конференција *Стуликон*. Крагујевац: ФИЛУМ, 27–28.

Савић, А. (2018). Посљедице аустроугарске језичке политике у Босни и Херцеговини (колебање између националног и наднационалног језика). Научни скуп *Крај првог свјетског рата и настанак југословенске државе*. Књ. LI, Одјељење друштвених наука, књ. 46. Бања Лука: АНУРС.

Савић, А. (2020). Интерпретације босанскохерцеговачког језичког израза и језичке политике која га је пратила. *Србистика данас*. Год. IV, књ. 4, Бања Лука: Филолошки факултет, 149–161.

Савић, С. (2020). *Устав и уставност*. Бања Лука: Комесграфика.

Самарџић, Б. (2019). Срето Танасић против језичких манипулација. *Наш језик*, L св. 2, 39–47.

Стојиљковић, В. (2012). Стандардни језик у савременом друштвеном контексту и феномен тзв. дестандардизације језика. *Зборник Матице српске за друштвене науке*, 139/8, 275–282.

Стојкановић, А. (2015). *Социолингвистичка анализа језичке политике у постдејтонској Босни и Херцеговини*. Необ. докт. д.

Танасић 2012: Танасић, С. (2012). Језичка политика у Босни и Херцеговини послије Другог свјетског рата. У Реметић, С. (ур.). *Језик и писмо у Републици Српској*. Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 171–222.

Тошовић, Б. (2005–2012), *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика I/5*, Београд: Београдска књига, Грац: Универзитет Грац.

Тошовић, Б. (2009), *Бошњачки погледи на односе између босанског, хрватског и српског језика*. Београд: Београдска књига, Грац: Универзитет Грац.

Тошовић, Б. (2010). *Хрватски погледи на односе између хрватскога, српскога и босанскога/бошњачкога језика*. Београд: Београдска књига, Грац: Универзитет Грац.

Тошовић, Б. (2011). *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика I/3*. Београд: Београдска књига, Грац: Универзитет Грац.

Тошовић, Б. (2012). *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика I/4*. Београд: Београдска књига, Грац: Универзитет Грац.

Устав Босне и Херцеговине (1995). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2_%D0%B1%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B5_%D0%B8_%D1%85%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5_1995. Приступљено 16. 2. 2022.

Устав Републике Српске (2014). Интернет страница: https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8/%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2. Приступљено 10. 2. 2022.

Устав Српске Републике Босне и Херцеговине (1992). Интернет страница: http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B5_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B5. Приступљено 16. 2. 2022.

Шипка, М. (1975). *Језички савјетник*. Сарајево: Свјетлост.

Шипка, М. (1987). *Књижевнојезичка политика и језичка култура*. Сарајево: Ослобођење.

Шипка, М. (1998). Књижевні и/или стандардни језик. *Наш језик*, св. 3–4, 220–258.

Шипка, М. (2001) *Стандардни језик и национални односи у Босни и Херцеговини (1850–2000) – документи*. Сарајево: Институт за језик.

4. Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати

Као циљеви социолингвистичке анализе језичке ситуације у БиХ у периоду од 1992. до 2002. године мср Александра Савић наводи следећих пет:

1. Социолингвистичка, лингвистичка и историјска анализа језичке политике у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године, са прегледом досадашњих истраживања и указивањем на квалитете, али и мањкавости појединих приступа.
2. Представљање дубљих историјских и политичких узрока као и околности које су довеле до језичког понашања актера језичке политике и назначавање последица које је таква политика имала и на језик и на друштво, али и на лингвистику.
3. Проучавање друштвеног контекста и екстралингвистичких фактора који су у назначеном периоду утицали на нормирање и кодификацију језика у Босни и Херцеговини.
4. Испитивање међусобног односа језика и друштва за време ратнога конфликта и у постратним околностима, као и везе између језичке политике и политике, језичке и политичке идеологије.
5. Анализа докумената, стенограмских записа, архивске грађе и директних и индиректних сведочења о језичкој политици за време рата с циљем да се испитају ставови и уверења актера језичке политике, мишљења лингвиста, али и језички ставови становника.
6. Истраживање тока успостављања одређене језичке политике – ко ју је доносио, са којим циљевима, да ли је она била производ једногласне одлуке или су постојала различита мишљења о статусу и употреби језика, те да ли је та политика била само декларативна или је била и имплементирана и каквим језичким планирањем је пропраћена.
7. Указивање на посљедице које је испитивана језичка политика имала на језик и на друштво и предвиђање могућих сценарија у будућности.

Остварење наведених циљева биће у раду засновано на следећим хипотезама:

1. Језичка политика у Босни и Херцеговини резултат је перманентног подређивања језичких критеријума политичким.
2. Језичка политика у Босни и Херцеговини за време и после рата последица је континуираних политичких упливисања на статус и стандардизацију језика, која је провођена једнако од националних и наднационалних актера језичке политике и зато се она не може посматрати изоловано од социолингвистичких и политичких околности кроз које је ова заједница прошла кроз читав двадесети век.
3. Како су се од 1992. до 2002. године мењале друштвене околности и политички циљеви сваке од тријy националних заједница, мењао се и њихов однос према језику, а сходно томе и политичке одлуке које су доносили.

4. Језичка политика у рату била је у сагласности са политичком идеологијом, а не са уверењима и ставовима говорника и она је (по)служила пре свега у политичке сврхе, производећи препреке у образовању, медијима и службеној употреби језика.

5. Босна и Херцеговина земља је специфичног територијалног, правног, политичког и језичког устројства, са историјом која показује колебања између националног и неке врсте наднационалног уређења, и зато свако истраживање мора да буде интердисциплинарног и мултидисциплинарног карактера како би се узели у обзир сви друштвени фактори који утичу на језик.

Очекивани резултати овог истраживања подразумевају дефинисање и издвајање свих фактора који утичу на језик у Босни и Херцеговини, њихово смештање у шири историјски, друштвени и лингвистички контекст као и прецизно испитивање тока, садржаја, форме и суштине одлука које су се тицале језика, односно експлицитиних и имплицитних језичких политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године. На основу одабраног предмета истраживања и постављених циљева, проверићe се наведене хипотезе и препоручити могућа решења за уочене проблеме.

Наведени циљеви биће у раду анализирани применом следећих хипотеза:

1. Статус драмског рода у односу на прозу и поезију је специфичан, јер је реч о књижевноуметничком тексту, спремном за сценско извођење.
2. За разлику од прозног и поетског текста, драма је *дијалог у акцији*, али не и верно пренесена конверзација, карактеристична за разговорни функционални стил. Поред дијалога, у драми, тексту са поетском функцијом, значајни су монолог, ћутња, ауторске дидаскалије.
3. Специфичност хумора у драмама Душана Ковачевића лежи у творбеним, хумористичким исказима, одабиру стилских фигура, начину реализације вербалне комике и смехотворним поступцима.
4. Употреба супстандардних особина (идиома, дијалектизама, жаргонизама, псовки), али и документарни искази, однос разговорног функционалног стила и језика драме, присутност публицистичког стила, могу се сматрати поступком пререгистрације са естетско-уметничком вредношћу.
5. Романи Душана Ковачевића деле неке од темељних стилско-језичких особина са његовим дрмским текстовима.

Очекивани резултати подразумевају издвајање и анализирање карактеристичних језичко-стилских одлика драма Душана Ковачевића, на основу задатког корпуса и постављених хипотеза. Рад ће понудити могућа решења за изнета проблемска питања, али и дати нове темеље даљим истраживањима.

5.План рада

У раду ће се историјским, лингвистичким, социолингвистичким и методама политичке теорије испитати природа, контекст, узроци и последицама језичке политике у Босни и Херцеговини у наведеном десетогодишњем периоду. Увидом у документа, архивску грађу, стенограмске записе, посредна и непосредна сведочења учесника, објаве и записе историјског и лингвистичког карактера реконструисаће се ток језичке

политике, дилеме и сукоби мишљења међу доносиоцима јавне политике, односи међу заједницама, али и унутар одређене заједнице.

Прелиминарни план структуре садржаја дисертације обухвата следећа поглавља и потпоглавља:

1. Увод
2. О језичкој политици
   2.1. Теорије и дефиниција
   2.2. Историја језичке политике
   2.3. Подјела језичке политике
   2.4. Језичка политика и политика
   2.5. Језичка политика и конфликти
3. Историја језичке политике у Босни и Херцеговини
   3.1. Аустроугарски период
   3.2. Период послије Првог свјетског рата
   3.3. Период послије Другог свјетског рата
4. Босна и Херцеговина од 1992. до 2002.
   4.1. Историјски контекст
   4.2. Политички контекст
   4.3. Социолингвистички и лингвистички контекст
5. Језичка политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године
   5.1. Прва фаза језичке политике
   5.2. Друга фаза језичке политике
   5.3. Трећа фаза језичке политике
   5.4. Четврта фаза језичке политике
6. Закључак
7. Извори
8. Литература

6. Методе истраживања

Сама тематика дисертације као основну подразумева социолингвистичку методу, али ће са њом бити, пре свега због интердисциплинарности теме и свеобухватности њене анализе, комбиноване још најмање историјска, системсколингвистичка и метода политичке теорије.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

На основу наведених података Комисија констатује да је мср Александра Савић подобна за израду докторске дисертације.

На основу онога што је у пријави наведено о постављеним циљевима, хипотезама, методу рада и очекиваним резултатима Комисија констатује да је предложена тема *Језичка политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године* подобна за израду докторске дисертације.

На основу наведених података о предложеном ментору Комисија констатује да је проф. др Милош Ковачевић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати позитивне оцене о подобности кандидаткиње мср Александре Савић и предложене теме докторске дисертације *Језичка политика у Босни и Херцеговини од 1992. до 2002. године,* а да се за ментора именује др Милош Ковачевић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Београд, 30. март 2022.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

_____

Др Јелена Филиповић, редовна професорка

_____

Др Михаило Шћепановић, ванредни професор

_____

Др Светлана Слијепчевић Бјеливук, научни сарадник